

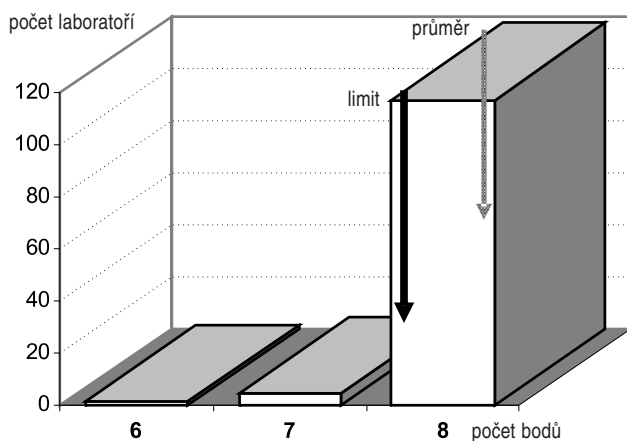
EHK – 690 Bakteriologická diagnostika

Helena Žemličková, Renáta Kolínská, Daniela Dědičová, Pavla Urbášková, Jana Zavadilová

HODNOCENÍ

Celkem byly rozeslány vzorky 124 laboratořím. 124 laboratoří odeslalo výsledek do závěrečného termínu. Za identifikaci signifikantního patogena ve 4 vzorcích mohly laboratoře získat maximálně 8 bodů, za vyšetření citlivosti mohly laboratoře obdržet celkem 5 bodů (vzorek 4 a 5). Bodování pro identifikaci bylo provedeno ve stupnici 2, 1, 0 a –1 bodů.

Graf 1: POČET BODŮ ZA SPRÁVNOU IDENTIFIKACI

Maximálního počtu bodů při identifikaci dosáhlo 117, tj. 94,4 % laboratoří. Limit pro úspěšné absolvování byl 7,293 bodů, (aritmetický průměr minus dvě směrodatné odchylky, tj. $7,927 - (2 \times 0,317) = 7,293$). Tohoto limitu dosáhlo 117 laboratoří, 7 laboratoří tento limit nesplnilo.

VÝSLEDKY ZÚČASTNĚNÝCH LABORATOŘÍ

Vzorek 1: Výtěr z tonsil u pacientky s bolestí v krku (podezření na záškrt)

Odpověď: *Corynebacterium ulcerans*

Vzorek dále obsahoval: *Streptococcus oralis*

Identifikace	Frekvence	Body	Procento
<i>Corynebacterium ulcerans</i>	123	2	99,2%
<i>Corynebacterium pseudotuberculosis</i>	1	1	0,8%
Celkem	124		100 %

Z 20 laboratoří s nejvyšším dosaženým počtem bodů za minulý rok uvedlo správný výsledek 20 laboratoří. Vzorek je možno hodnotit.

Většina laboratoří (123 ze 124, tj. 99,20 %) identifikovala kmen správně jako *C. ulcerans*. Pouze 1 laboratoř kmen označila jako *C. pseudotuberculosis*. *Corynebacterium ulcerans* je fylogeneticky vysoce příbuzné s *Corynebacterium diphtheriae* a může produkovat difterický toxin. Toxigenní kmeny *C. ulcerans* jsou vzácnými původci onemocnění připomínající klasickou diftérii (faryngeální či kožní formu). Kmeny neprodukující toxin se podílí na patogenезi různých zánětů především kožních. Roste na krevním agaru (vytváří malou zónu hemolýzy) a na agaru obohaceném teluričitanem draselným (suché, naředlé, neprůhledné kolonie). *C. ulcerans* lze od *C. diphtheriae* odlišit pozitivní ureázovou reakcí a pozitivním reverzním CAMP testem.

Vzorek 2: Hemokultura od pacientky s pyelonefritidou			
Odpověď: <i>Klebsiella pneumoniae</i> + <i>Escherichia coli</i>			
Identifikace	Frekvence	Body	Procento
<i>Klebsiella pneumoniae</i> + <i>Escherichia coli</i>	121	2	97,6%
<i>Klebsiella pneumoniae</i>	3	1	2,4%
Celkem	124		100 %

Z 20 laboratoří s nejvyšším dosaženým počtem bodů za minulý rok uvedlo správný výsledek 19 laboratoří. Vzorek je možno hodnotit.

Vzorek obsahující obě agens správně identifikovalo 121 laboratoří, 3 laboratoře uvedly jako vyvolávající agens pouze *K. pneumoniae* a získaly tak pouze 1 bod.

Vzorek 3: Stoličky od pacienta s horečkou, průjemem a bolestmi břicha	
Odpověď: <i>Salmonella</i> I. 1,4,[5],12:i:- Typhimurium-like	
Vzorek dále obsahoval: <i>Escherichia coli</i> , <i>Proteus mirabilis</i>	

Identifikace	Frekvence	Body	Procento
<i>Salmonella</i> Typhimurium	98	2	79%
<i>Salmonella</i> 4,[5],12:i	2	2	1,6%
<i>Salmonella</i> 4,[5],12:i:-	6	2	4,8%
<i>Salmonella</i> 4,12:i	2	2	1,6%
<i>Salmonella</i> 4,12:i:-	9	2	7,3%
<i>Salmonella</i> 4,5:i:-	2	2	1,6%
<i>Salmonella</i> O4, Hi	1	2	0,8%
<i>Salmonella</i> sk B 4,5,12	2	1	1,6%
<i>Salmonella</i> sk B	1	1	0,8%
<i>Salmonella</i> spp.	1	1	0,8%
Celkem	124		100 %

Z 20 laboratoří s nejvyšším dosaženým počtem bodů za minulý rok uvedlo správný výsledek 20 laboratoří. Vzorek je možno hodnotit.

K sérotypizaci byl rozeslán kmen salmonely, označovaný jako Typhimurium-like. Jedná se o v EU v posledních letech velmi rozšířený sérotyp označovaný antigenní strukturou 4,[5],12:i:-. Identifikace této monofázické varianty není technicky náročná, spočívá pouze v precizním postupu při sérotypizaci a v důsledném uplatňování zjištěné antigenní formule při zařazení podle White-Kauffmann-Le Minor schématu.

Pro potvrzení této monofázické salmonely lze doplnkově použít antibiogram (typická multirezistence AmpS-

SuTe). Z dalších, již specializovaných metod lze použít fágovou typizaci (převažující příslušnost k typu DT193) nebo PCR pro průkaz genu kódujícího nespecifickou (2. bičíkovou) fázi.

Tento typ monofázické salmonely se v posledních letech šíří zejména v chovech prasat a v zahraničí vyvolal i několik významných epidemií. Evropská legislativa pro vyšetřování potravin a surovin rozlišuje *S. Typhimurium* a monofázickou variantu, podobně i ECDC (systém TESSy) vyžaduje jejich oddělené vykazování. Celoevropská data za 3. čtvrtletí roku 2010 vykazovala dvojnásobný vzestup onemocnění vyvolané salmonelou 4,[5],12:i proti předchozímu. V ČR na základě analýzy laboratorních dat odhadujeme prevalenci mezi 15–30 % ročně, což odpovídá 3.–4. místu v pořadí nejčastějších sérotypů.

Protože se jedná o poměrně „nové“ etiologické agens, byl tentokrát plný počet bodů přiznán i za identifikaci *S. Typhimurium* (98 laboratoří = 79 %). Úvahu o slabé expresi druhé bičíkové fáze učinila pouze jediná laboratoř. Ocenění si zaslouží i pracovníci 26 laboratoří (21 %), kteří se zamýšleli nad přítomností jednotlivých antigenních struktur, 6 z nich správně uvedlo, že v rutinním postupu by požádali o dourčení NRL. Pouze jedna laboratoř ukončila identifikaci na úrovni rodu, tři zařadily kmen do skupiny (O:4). Z výsledků tohoto kola jsou patrné obtíže kolegů s vyjádřením antigenní charakteristiky kmene. Typizace by měla směřovat k formulaci antigenního vzorce podle zásad Kauffmannova schématu (vzor: 1,4,[5],12 : i : -), nemá být výčet provedených aglutinačních reakcí.

Vzorek 4: Izolát z krve od pacienta léčeného pro hemoblastózu			
Odpověď: <i>Enterococcus faecium</i>			
Identifikace	Frekvence	Body	Procento
<i>Enterococcus faecium</i>	123	2	99,2%
<i>Enterococcus faecalis</i>	1	1	0,8%
Celkem	124		100 %

Z 20 laboratoří s nejvyšším dosaženým počtem bodů za minulý rok uvedlo správný výsledek 20 laboratoří. Vzorek je možno hodnotit.

Požadavek byl identifikovat druh zaslaného kmene a zjistit jeho citlivost k ampicilinu a ke gentamicinu. Kmen 4 je *Enterococcus faecium*, rezistentní k ampicilinu i k vysokým koncentracím gentamicinu. Jedna ze 124 zúčastněných laboratoří kmen 4 chybně identifikovala jako *Enterococcus faecalis*, a jedna laboratoř chybně označila kmen 4 jako citlivý k ampicilinu. Všechny laboratoře správně uvedly, že kmen 4 je rezistentní ke gentamicinu. Celkové výsledky vyšetření citlivosti jsou v tabulce 1, která obsahuje limitní hodnoty průměrů inhibičních zón (IZ) a minimálních inhibičních koncentrací (MIC) pro citlivé kmeny *E. faecium*, hodnoty naměřené v NRL pro antibiotika a výsledky laboratoří.

Tabulka 1: VÝSLEDKY VYŠETŘENÍ CITLIVOSTI KMENE 4 *ENTEROCOCCUS FAECIUM*

Antibiotikum	Zdroj	Průměry IZ (mm)			MIC (mg/l)		Správné výsledky		
		obsah disku μg	limit pro citlivé kmeny	rozsmezí hodnot naměřených v NRL**	limit pro citlivé kmeny	rozsmezí hodnot naměřených v NRL***	kategorie	počet laboratoří	%
ampicilin	EUCAST [1]	2	≥ 10	6 - 6	≤ 4	$> 64 - > 64$	R	123/124	99,2
	CLSI [2]	10	≥ 17	6 - 6	≤ 8				
gentamicin	EUCAST [1]	30	≥ 8	6 - 6	≤ 128	$> 128 - > 128$	R	124/124	100,0
	CLSI [2]	120	≥ 10	8 - 8	≤ 500				

** 5 měření diskovou difuzní metodou; *** 5 měření diluční mikrometodou; R: rezistentní.

Tabulka 2: VÝSLEDKY VYŠETŘENÍ CITLIVOSTI KMENE 5 *ESCHERICHIA COLI*

Antibiotikum	Zdroj	Průměry IZ (mm)			MIC (mg/l)		Správné výsledky		
		obsah disku μg	limit pro citlivé kmeny	rozsmezí hodnot naměřených v NRL**	limit pro citlivé kmeny	rozsmezí hodnot naměřených v NRL***	kategorie	počet laboratoří	%
ampicilin	EUCAST [1]	10	≥ 14	6 - 6	≤ 8	$> 32 - > 32$	R	124/124	100,0
	CLSI [2]		≥ 17						
gentamicin	EUCAST [1]	10	≥ 17	11 - 12	≤ 2	$> 32 - > 32$	R	123/124	99,2
	CLSI [2]		≥ 15		≤ 4				

** 5 měření diskovou difuzní metodou; *** 5 měření diluční mikrometodou; R: rezistentní.

Vzorek 5: *Escherichia coli*

Požadavek byl zjistit citlivost kmene 5 k ampicilinu a ke gentamicinu a uvést, zda tento kmen produkuje širokospektrovou β -laktamázu (ESBL). Kmen byl rezistentní k oběma antibiotikům a neprodukoval ESBL. Ze 124 zúčastněných laboratoří všechny správně označily kmen 5 jako rezistentní k ampicilinu, jedna chybně uvedla jeho citlivost ke gentamicinu a 107 laboratoří (86,3 %) uvedlo správně, že tento není producent ESBL. Celkové výsledky vyšetření citlivosti jsou v tabulce 2, která obsahuje limitní hodnoty průměrů inhibičních zón (IZ) a minimálních inhibičních koncentrací (MIC) pro citlivé kmeny *E. coli*, hodnoty naměřené v NRL pro antibiotika a výsledky laboratoří.

ZÁVĚR

Pouze dvě ze 124 laboratoří, zúčastněných v této sérii EHK, chybovaly ve výsledcích vyšetření citlivosti kmenů

Enterococcus faecium a *Escherichia coli* k ampicilinu a gentamicinu. Jen 107 (86,3 %) laboratoří však správně odpovědělo na otázku, zda kmen *E. coli* produkuje širokospektrovou β -laktamázu. Většina (n=14) z těchto celkem 17 chybných odpovědí byla způsobena skutečně chybou při vyšetření, nikoli špatnou formulací odpovědi na otázku (n=3).

LITERATURA

- [1] European Committee on Antimicrobial Susceptibility Testing. Breakpoint tables for interpretation of MICs and zone diameters. Version 1,3 January 2011; dostupné na http://www.eucast.org/clinical_breakpoints/
- [2] Clinical and Laboratory Standards Institute. Performance standards for antimicrobial susceptibility testing; twentieth informational supplement. CLSI Document M100-S20. Clinical and Laboratory Standards Institute, USA, Pa, 2010.

MUDr. Helena Žemličková, PhD.
Česká národní sbírka typových kultur
OML CLČ SZÚ
hzemlickova@szu.cz